

**EXERCIIII PROGRESIVE STANDARD
DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ**

clasa a VI-a

Cuvânt-înainte	3
Modulul 1	5
LECTURĂ. Textul narativ în proză. Narațiunea la persoana a III-a și la persoana I. Instanțele comunicării narative: autor, narator, personaje. Momentele subiectului. Idei secundare. Planul dezvoltat de idei	5
Dialogul în textul literar. Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă.....	19
ORTOGRAFIE ȘI ORTOEPIE. Structura fonologică a cuvintelor: diftong, triftong, hiat.....	23
Despărțirea în silabe	27
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII. Vocabular. Cuvântul: formă și sens (sensul de bază și sensul secundar; sensul propriu, sensul figurat). Rolul contextului în crearea sensului	31
Omonime. Cuvinte polisemantice	38
EVALUARE SUMATIVĂ PENTRU MODULUL 1	44
PORTOFOLIUL ELEVULUI PENTRU MODULUL 1.....	49
Modulul 2	50
LECTURĂ. Textul argumentativ	50
Verbul. Moduri verbale și timpurile lor. Modul conjunctiv	55
Modul condițional-optativ	61
Substantivul. Substantive colective. Substantive defective.....	66
Cazul nominativ.....	70
Cazul acuzativ.....	74
Cazul dativ	81
Cazul genitiv	85
Cazul vocativ	89
Posibilități combinatorii ale substantivului	93
Pronumele personal (flexiune cazuală).....	98
Posibilități combinatorii ale pronumelui	105
Pronumele reflexiv (diferența dintre pronumele reflexiv și pronumele personal).....	109
EVALUARE SUMATIVĂ PENTRU MODULUL 2	113
PORTOFOLIUL ELEVULUI PENTRU MODULUL 2.....	118
Modulul 3	119
Textul descriptiv literar în proză.....	119
Textul descriptiv literar în versuri	125
Versificație: rima, strofa, măsura versurilor, ritmul (intuitiv). Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (epitetul, enumerația)	128
Adjectivul. Posibilități combinatorii ale adjectivului	131
Adverbul. Tipuri de adverbe (de mod, de timp, de loc). Gradele de comparație	137
EVALUARE SUMATIVĂ PENTRU MODULUL 3	143
PORTOFOLIUL ELEVULUI PENTRU MODULUL 3	147

Modulul 4	148
LECTURĂ. Scrisoarea. Nota de jurnal	148
Predicatul nominal. Acordul numelui predicativ	153
Subiectul neexprimat (inclus, subînțeleles).....	158
EVALUARE SUMATIVĂ PENTRU MODULUL 4	163
PORTOFOLIUL ELEVULUI PENTRU MODULUL 4.....	168
Modulul 5	169
ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE	169
Complementul direct	171
Complementul indirect în dativ	175
Complementul prepozițional	178
Circumstanțialul de mod.....	181
Circumstanțialul de timp.....	184
Circumstanțialul de loc	187
EVALUARE SUMATIVĂ PENTRU MODULUL 5	190
PORTOFOLIUL ELEVULUI PENTRU MODULUL 5.....	195
Fișe de lucru recapitulative	196

— Scoateți o foaie curată de hârtie!

Scoatem o hârtie și ne uităm la el. Ne lasă să așteptăm puțin, apoi zice:

— Ce gust are experiența umană?

Măiculiță, toată clasa a amuțit.

— Un moment poate fi dulce? O amintire, amară? Aș dori ca fiecare dintre voi să petreacă următoarele douăzeci de minute scriind despre o amintire care poate fi descrisă cu metafore legate de gust. Masa unu, scrieți despre o amintire dulce. Masa doi, o amintire sărată. Și tot așa. [...]

La masa șase suntem doar eu și Bob English Care Desenează. Pe tablă nu e niciun al șaselea gust. Ne uităm unul la celălalt. Știu că n-o să ridice mâna, pentru că n-o ridică niciodată, așa cum și el știe că nici eu n-o să ridic mâna, din aceleași motive. Ridicăm amândoi din umeri.

— A, era să uit, zice domnul Landau, apoi merge la tablă și scrie „dulce-amăru” și-i pune cifra șase. Douăzeci de minute.

Amintirea mea dulce-amăruie: Jason și cu mine avem cam șase, șapte ani și suntem la cumpărături cu mama. Suntem în față la *Met Foods*, pe bulevardul Flatbush, iar afară e o zi de toamnă însorită. Ne uităm la niște mingi mari din plastic, aflate într-un coș din sârmă chiar lângă ușile magazinului. Mama ne așteaptă.

Când să intrăm, auzim o bufnitură, de parcă cineva ar fi lovit vitrina cu o minge de cauciuc, doar că nu vedem pe nimeni și nu-i nicio minge.

Pe urmă vedem pasărea care zace pe trotuar. E mititică și maronie și stă într-o poziție nefirească. Jason se sperie. Îmi vine să plâng, fiindcă am impresia că din pricina noastră a murit pasărea. Primul lucru pe care-l face mama e să ne îmbrățișeze și să ne spună că nu e vina noastră. Soarele bătea cu atâta putere în vitrină, că geamul reflecta copacii de pe celălalt trotuar, iar pasărea nici nu văzuse vitrina. Crezuse că zboară prin aer și printre copaci, la fel cum făcea în fiecare zi.

Ne pune să respirăm, apoi se întoarce către pasăre și zice:

— Priviți.

Privim. Trupul micuț palpită, gâtul îi vibrează cumva. Jason se sperie, crezând că are vreo criză, dar mama ne lămurește că e doar inima care bate. Inima păsărilor bate foarte repede.

— Trăiește, ne zice ea. Probabil că impactul cu vitrina a năucit-o.

Chiar atunci, capul păsării își recapătă poziția firească, iar ea sare și se scutură. Eu și Jason râdem și batem palma.

Mama spune că trebuie să sărbătorim. Ne pune să ne alegem câte o minge din coșul de sârmă și ni le cumpără.

Habar n-am pe unde-o mai fi mingea și sunt convins că nici Jason n-a păstrat-o pe-a lui.

Nu scriu nimic din toate astea, firește. De fapt, nu scriu nimic. [...]

Prânz. Azi avem paste cu sos de carne. Sunt chiar delicioase. Poate că nu chiar delicioase-umami, dar al naibii de gustoase. Nu prea mai există alți amatori, pentru că, în școala asta, dacă mănânci mai mult de o chiflă uscată la prânz, te autodeclari o ciudățenie. [...]

Dar eu mănânc prânzul cald. Mă gândesc că viața o să-mi tot servească pâine uscată, așa că dacă mi se pune dinainte sos de carne ar fi mai bine să nu refuz. Și nu refuz.

Tocmai termin de mâncat chifla cu usturoi, când îl văd pe Jason apropiindu-se cu tava în mână. Nu vine să se așeze. Se duce de la masa elevilor *cool* la coșurile de gunoi.

Eu sunt un punct pe această traiectorie.

— Salut, îmi zice.

— Salut.

— Mama zice că ați vândut casa.

— Da, încuviințez din cap.

— V-ați mutat într-un apartament?

Da.

- Ai luat scara de incendiu?
- Nu. A trebuit s-o lăsăm acolo.
- A. Frate... îmi pare rău. De chestia asta. Ridic din umeri.
- Se întâmplă.
- Mda. Părinții tăi sunt bine, nu? Așa că pariez c-o să fie totul OK.
- Ai dreptate. O să fie totul OK. Deja este, îi zic lui Jason. Dă din cap și se îndepărtează.

Mi-e greu să-l urăsc – deși s-a debarasat de prietenia noastră de parcă n-ar fi însemnat nimic –, fiindcă îl observ de un an încoace și, sub hainele astea de skater, e același dintotdeauna. Nu știu dacă asta ușurează sau complică situația. Mă uit cum își golește tava la coșul de gunoi. Ambalajul chiflei s-a lipit, iar el îl dezlipește pe îndelete, apoi își așază tava peste celelalte.

Rebecca Stead, *Minciuni și spioni* (fragment)

OBSERV

1. Încercuiește „A”, dacă enunțurile sunt adevărate, respectiv „F”, dacă enunțurile sunt false, având în vedere informațiile din textul 2.

a) Naratorul scrie un text despre o pasăre rănită.	A/F
b) Mama naratorului salvează pasărea.	A/F
c) Jason și naratorul încep să plângă.	A/F
d) Copiii primesc câte o minge.	A/F
e) Jason și naratorul discută despre casa vândută.	A/F
f) Cei doi sunt prieteni foarte buni.	A/F

DESCOPĂR

2. Formulează răspunsuri la următoarele întrebări, având în vedere informațiile referitoare la personajul narator:

a) unde se află?

.....

.....

b) cu cine se întâlnește la cantina școlii?

.....

.....

c) ce sentiment trăiește în raport cu Jason?

.....

.....

d) ce amintire ar vrea să povestească?

.....

.....

3. Subliniază câte o secvență din textul dat referitoare la atitudinile personajului narator și ale altor personaje. Ce descoperi în privința relațiilor dintre personaje?

.....

.....

4. Ce se poate deduce despre personajul narator din secvența scrisă îngroșată în text?

.....
.....
.....

5. Compară atitudinea lui Jason în raport cu personajul narator în secvența în care cei doi asistă la incidentul cu pasărea și în secvența care prezintă dialogul din cantina școlii. Ce descoperi?

.....
.....
.....

6. Din ce perspectivă sunt relatate întâmplările? Ce urmărește autoarea textului folosind narațiunea la persoana I?

.....
.....
.....

REMEDIEZ

7. Alcătuieste planul dezvoltat de idei al textului 2.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

8. Scrie, în 60-80 de cuvinte, rezumatul textului 2.

.....
.....
.....
.....
.....

PERFORMEZ

9. Redactează un text de 80-100 de cuvinte, în care să prezinți o situație prin care ai trecut/o experiență de viață pe care ai trăit-o care ar putea fi definită drept *dulce/acră/sărată/amăruie/dulce-amăruie*.

Citește textul pentru a rezolva cerințele.

— Bună dimineața, Zoe! a spus domnul Cooper, făcând un semn în lista de prezență. Și pe tine cum te cheamă? m-a întrebat el, îndreptându-și privirea spre mine.

— El este Chase Cooper. E vărul meu, a răspuns Zoe în locul meu, cu un zâmbet.

— Mă bucur să te avem aici, a zis domnul Cooper, făcând apoi un semn spre Zoe. E bine că ai o verișoară ca ea, e un copil bun. [...]

În vreme ce domnul Cooper se îndepărta, Zoe își relua conversația cu mine:

— De ce nu mi-ai spus că o să vii aici?

— Noi doi nu prea vorbim și nici n-a venit vorba de asta, am spus eu, ridicând din umeri. Abia dacă ne vedem.

— Ne vedem în fiecare weekend, a zis Zoe, încrețindu-și nasul. Familiile noastre își iau gustarea împreună duminica în parc!

— E puțin stânjenitor, am zis, știind că nu o pot contrazice.

— N-ai de ce să fii stânjenit. Poate că e ciudat să te muți la o școală nouă, dar nu e ca și cum ai putea să controlezi o situație ca asta.

Nu voiam să-i spun că mi-era teamă și că eram stânjenit să fiu băiatul cel nou, că nu prea mă pricep să-mi fac prieteni și că soarta mea e să fiu puștiul care merge repede pe coridoare, ținând strâns de bretelele ghiozdanului, cu privirea în podea, sperând să nu dea ochii cu vreun bătauș. Așa că nu i-am pomenit nimic din toate astea.

— Ai dreptate. Cred că sunt doar emoțiile din prima zi, știi? [...]

Zoe îmi aducea aminte de soră-mea, Lucy, care era și ea pe undeva prin clădire, acomodându-se vieții de elev nou. Ce-i drept, ei îi era mult mai ușor, fiindcă era în clasa a treia. Majoritatea ăloro de-a treia abia dacă știu că există. Încă nu au devenit conștienți de ei înșiși – ca inteligența artificială care nu și-a dat seama că are o identitate.

Zoe vorbea cu un entuziasm surprinzător de contagios.

— Sunt o *groază* de lucruri de făcut aici. Nu toate școlile au la fel de multe ca noi. Buchanan chiar se mândrește cu diversitatea de activități pe care le poți alege. Sunt tot felul de echipe de sport, diverse grupuri și câteva cluburi în care te poți înscrie. Sunt sigură că e și un club de artă pe undeva. O să te ajut să-l găsești.

Am încuviințat din cap, dar mi-a distras atenția o mișcare pe care am surprins-o cu colțul ochiului. Era la marginea pistei, unde copacii din lizieră erau mai deși. M-am oprit și am cercetat locul cu privirea o secundă, ca să văd dacă se mai mișcă ceva, dar nu s-a întâmplat nimic.

— Ce e? a întrebat Zoe.

Scrutam mai departe frunzișul des. Era doar o încălceală de frunze verzi și umbre întunecate – cu excepția unei perechi de ochi, cei mai albi pe care-i văzusem vreodată. Am înlemnit și m-am frecat la ochi. Oare vedeam bine sau erau emoțiile din prima zi despre care vorbisem cu Zoe?

Marcus Emerson, *Jurnalul unui ninja dintr-a șasea* (fragment)

1. Bifează „X” numai în căsuța corespunzătoare enunțului corect, având în vedere informațiile din text.

1 punct

- a) Zoe este verișoara personajului narator.
- b) Familiile celor doi copii nu se întâlnesc niciodată.
- c) Zoe este stânjenită la școală.
- d) Chase crede că sora lui se va acomoda mai ușor la școală.
- e) Chase ar putea participa la diverse activități.

2. Transcrie două secvențe care se referă la impresiile personajului narator.

1 punct

.....

.....

3. Cum afli numele personajului narator? Ilustrează-ți răspunsul cu o secvență semnificativă. 1 punct

.....

.....

.....

4. Prezintă, în unu-trei enunțuri, contextul evenimentelor (timpul și spațiul).

2 puncte

.....

.....

.....

5. Formulează o idee principală și o idee secundară care se pot desprinde din text.

2 puncte

.....

.....

.....

6. Explică, în 60-80 de cuvinte, semnificația următoarei secvențe din text, raportându-te și la sentimentele trăite de personajul narator în situația în care se află. 2 puncte

Zoe îmi aducea aminte de soră-mea, Lucy, care era și ea pe undeva prin clădire, acomodându-se vieții de elev nou. Ce-i drept, ei îi era mult mai ușor, fiindcă era în clasa a treia. Majoritatea ăloro de-a treia abia dacă știu că există. Încă nu au devenit conștienți de ei înșiși – ca inteligența artificială care nu și-a dat seama că are o identitate.

Textul 3

Lăsând a sa colivie,
În pădure vru să vie
Papagalul-a se plimba;
Și îndată ce ajunse
Să judece el se puse
Păsările ce cânta.
Că deloc nu suie bine,
Că glasul ei prea lung ține,
Filomelei* tot zicea.
Și așa pe orișicare
Pasăre mică sau mare
El să tacă le făcea.
Dar odată supărate,
Păsările adunate,
Împotriva lui strigând,

Merseră ca să vorbească
Cu dânsul, și să-l silească
Să cânte ceva, zicând:
„Cântă dar tu, împărate;
Fă această bunătate,
Un exemplu să ne dai:
Căci din a ta șuierare,
Socotim cu-ncredințare
Că prea minunat glas ai.”
El atunci stă la-ndoială,
Și prea cu multă sfială
Le răspunde c-un cuvânt:
„Domnilor! eu râz prea bine
De-alții; iar cât pentru mine,
Deloc cântăreț nu sunt.”

Grigore Alexandrescu, *Papagalul și celelalte păsări*

* *filomelă*: privighetoare.

1. Încercuiește litera corespunzătoare enunțurilor corecte și taie litera corespunzătoare enunțurilor incorecte, având în vedere informațiile din textul 3.

- a) Papagalul se plimbă prin pădure.
- b) Cântecul păsărilor este apreciat de papagal.
- c) Păsările se revoltă.
- d) Papagalului i se cere să arate cum se cântă perfect.
- e) Papagalul susține că este un cântăreț desăvârșit.

DESCOPĂR

2. Ce face papagalul când ajunge în pădure?

.....

.....

.....

.....

3. Personajele din text simbolizează tipuri de oameni. Care sunt acestea?

.....

.....

.....

.....

ÎNȚELEG

4. Ce atitudine a papagalului reiese din ultimele trei versuri din text?

.....

.....

5. Din ce perspectivă sunt prezentate faptele papagalului și ale păsărilor? Ilustrează-ți răspunsul cu o secvență din text.

.....

.....

.....

.....

REMEDIEZ

6. Prezintă, în 10-20 de cuvinte, succesiunea întâmplărilor din textul dat.

7. Formulează o idee principală care se desprinde din text.

.....

.....

.....

.....

8. Crezi că un om are dreptul să-i judece pe alții? Motivează-ți răspunsul, în 50-60 de cuvinte.

9. Imaginează-ți că ești una dintre păsările din pădure și asیști la întâmplarea prezentată. Scrie un text de 60-80 de cuvinte, în care să prezinți modul în care ai reacționa.

Vei avea în vedere:

- să creezi contextul, introducând indici de timp și de spațiu;
- să folosești narațiunea la persoana I.

MĂ AUTOEVALUEZ

Citește textul pentru a rezolva cerințele.

Jupân corbul câștigase
Din negoțul ce-apucase
Un bun chilipir de caș,
Și cu dânsu-n cioc se duse
P-un copac, unde se puse
Ca un om l-al său sălaş*.

Vulpea, ca o jupâneasă,
O cam șterse de p-acasă,
Și ieșise la primblare;
Iar bunul miros ce are
D-ici, de colo o-ndreptă
Sub copac, și-n sus cătă:

„Jupâne corb, plecăciune!
O, Doamne, ce frumusețe!
Ce pasăre, ce minune,
Ce drag de pene mărețe!
Dar n-are glas; ce păcat!”

Corbul, îngâmfat în sine,
Nicidecum nu-i veni bine
Ca vulpea să-l socotească
De mut sau să mi-l vorbească
Că e prost l-al său cântat.

Lungi gâtul, căscă ciocul
Și-ncepu a croncăi.
Cașul căzând, vulpea-aci,
Cântărețul păți jocul.

„Jupân corb, precum se vede,
Minte numai îți lipsește;
Și fă bine de mă crede
Și-nvață, te folosește:
Că de mult, foarte de mult,
Din punga celor ce-ascult
Lingușitorii trăiesc.”

La Fontaine, *Corbul și vulpea*

*sălaş: locuință.

1. Formulează, în unu-trei enunțuri, câte un răspuns la următoarele întrebări:

2 puncte

a) Ce ține corbul în cioc?

.....

.....

b) Ce strategie folosește vulpea pentru a-l înșela pe corb?

.....

.....

.....

.....

2. Transcrie un fragment de maximum 15 cuvinte pentru a ilustra prezența narațiunii la persoana a III-a în text.

1 punct

